

...tia și ridea. Cu voluptate. Și trăia. Cu voluptate. Era frumoasă, cochetă, cu o noblețe în trup, în miinile ei minunate.

t e a t r u

Dincolo de nori

Când m-am dus, prin '92 sau '93, să văd la Teatrul Național din București spectacolul *Ghetou* în regia lui Victor Ioan Frunză, m-am ales cu câteva senzații. Puternice. A trebuit să revin însă, ca să-l pot vedea cu adevărat. Ceva extrem de ciudat s-a întâmplat atunci în seara aceea... O doamnă de lângă mine, de cite ori muzica, în special pianul, începeau să cinte *live*, îmi dădea un cot zdravăn – n-aș fi zis să aibă atîta putere în fizicul delicat – și-mi șoptea clipind amețitor din gene: "O vedeți pe roscata aceea de la pian? E fata mea..." M-am emoționat. Și pentru că simțeam că vrea să împartă cu mine succesul, apariția în sine.

În fine, momentul. În condițiile acestea de inghionteală aproape permanentă, muzica fiind un protagonist, nu am văzut coerent mare lucru. Orice încercare îmi era întreruptă de atenționarea doamnei de lângă mine. M-am lăsat păgubașă și nu mi-am luat ochii de la femeia cu părul roșu ca focul, frumoasă, care transmitea prin muzica ei, prin interpretarea la pian, o energie fabuloasă. Era un centru pe scenă. Un punct solid, inedit pentru mine. Un personaj implicat pînă în adîncul ființei și al spectacolului. De cite ori se infiea în clapele pianului, mă făcea să mă infior de emoție. Sint două cîntece pe care le fredonez și astăzi. Cu aceleași senzații proaspete, nemodificate.

Așadar, prin '92 sau '93, am văzut un spectacol cu zeci de actori pe scenă pentru un singur personaj: Dorina Crișan Rusu.

Mai tîrziu, povestindu-i toate acestea, a amuțit. Mi-a spus că mama ei a murit de mult. Ar fi fost, cu alte cuvinte, imposibil să fie la spectacol. Halucinant... Cineva a fost așezat lângă mine ca să-mi atragă atenția într-un mod tenace asupra Dorinei. *Atunci*. Cineva mi-a dăruit această șansă pe care am deslușit-o, pe care am înțeles-o și pe care am exploatat-o, fără încetare, de atunci pînă mereu. Am descoperit, datorită muzicii Dorinei Crișan Rusu, datorită patimii ei, datorită transei în care se cufundă pe scenă, lumile sunetelor care innobilează lumile unui spectacol. Am descoperit un mare artist care a trăit, a visat, a compus, a ris, s-a încruntat, care a existat pentru muzică, pentru teatru.

Pe scenă ardea. Era un partener excepțional al actorilor și al spectatorilor, deopotrivă. Prezența ei la pian – ca și compozițiile ei – era dramatică, ludică, exprima o forță enormă, o sensibilitate, aș spune, maladivă. Pianul a însoțit-o fidel, a acompaniat-o tot așa cum ea i-a acompaniat, pe scenă, pe actorii cu care a lucrat, cărora le-a prelungit stările sau, dimpotrivă, le-a provocat să se nască, să ardă. Ca ea însăși. Își cînta *live* propriile stări. Le trăia. Era un personaj care, în loc de cuvinte, folosea sunete. Ele vorbeau, cîntau, povesteau despre lumea Dorinei Crișan Rusu, despre ce și cum simțea, despre tensiunea spectacolului, despre seducție, despre patimă, despre iubire, despre orgoliu și vanitate, despre cuprinsul și necuprinsul din noi, despre viață, despre moarte, despre reputință.

Pe scenă ardea. Am urmărit-o de zeci de ori în spectacole, în aproape toate, la repetiții, în atelierile cu studenți sau actori tineri. Am văzut-o și am ascultat muzica ei originală de scenă la *Ghetou*, *Trupa pe butoaie*, *Fuga*, *Pelicanul*... Am studiat felul în care a însoțit-o pe Maia Morgenstern, și mai tîrziu pe Mihaela Rădescu în *one-woman-show*-urile de la Green Hours sau de aiurea. Îmi trec prin fața ochilor atîția actori și îi aud cîntînd compozițiile Dorinei Crișan Rusu. Ei însăși parcă se modificau și se îmbogățeau sub influența acestei muzici. Incandescentă. Ca și ea. Pian, saxofon, viori, voci sau numai ea și pianul ei. Era foarte severă cu ea însăși, în primul rînd. Perfectionistă. Chipul ei căpăta o lumină nămaipomenită cînd

vorbea despre muzică, despre pian, despre teatru, despre ea în raport cu sunetele, cu exercițiul neîncetat pe care un muzician îl face toată viața. Și părul îi lua foc, se făcea și mai roșu. Și toată ființa ei ardea și se topea în muzică. Și atunci muzica vorbea despre ea. Apoi, despre ce vroia regizorul sau actorul. Îți lua mințile, cînd îi ieșea ceva așa cum a simțit. Știa și ridea. Cu voluptate. Și trăia. Cu voluptate. Era frumoasă, cochetă, cu o noblețe în trup, în miinile ei minunate.

Acum cîteva săptămîni, am văzut spectacolul lui Horațiu Mălăele cu *Revizorul* de la Teatrul de Comedie. M-a frapat muzica. Extrem de dramatică, de tulburătoare, un comentariu bizar de sunete de clopote, de sunete venite din străfunduri de lume, de ființă. Cu totul altceva decît a compus vreodată Dorina Crișan Rusu. Mi s-a părut că pleacă pe un alt drum, că a găsit alte surse care să o inspire altfel, cu totul altfel.

Cînd scriu aceste rînduri, Dorina Crișan Rusu nu

mai este. A plecat pe acel drum fără întoarcere însoțită, probabil, de o muzică pe care numai ea a mai auzit-o. Ea, un mare artist, mare și discret, fascinant, deloc comod, deloc superficial, un reper clar a ceea ce înseamnă muzica originală de scenă, nebunia profesiunii, a teatrului, pasiunea care te devorează ca să te creeze altfel. Să te inventeze fără să te ostenească vreodată.

Am stat, cîndva, amîndouă pe o bancă. Priveam marea. Era toamnă. Cerul încărcat de nori. Am întrebat-o, ca de atîtea ori, ce culoare au ochii ei. Albaștri, verzi, mov... „Cum e cerul de dincolo de nori”, mi-a răspuns. Uneori albastru, poate verde... Și cîntam amîndouă ceva din *Ghetou*, ceva ce femeia cu părul roșu ca focul știa că-mi face mare plăcere pentru că, nu, așa ne-am cunoscut.

...„hai să dansăm, să dansăm, de ai acte-n regulă, azi ne căsătorim...” „hai să dansăm, să dansăm...”

Marina CONSTANTINESCU

www.cartearomaneasca.ro

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Nou în colecția „Teatru“:

Dumitru Crudu

Steaua fără... Mihail Sebastian

(conține CD)

„*Steaua...* este o sinteză dintre cele mai inspirate și reușite, dacă nu chiar cea mai semnificativă, din tot ce a realizat *postmodernismul românesc* în materie de valoare literară pînă la ora actuală.” (Vladimir Beșleagă)

În aceeași colecție:

Vera Ion, *Vitamine* (conține DVD)

